

MEER.

ERE, mijne
ijne vaderen.
kon. 19: 4b.
et is als het
sting van de
cht en nu,
ning smeekt
en. Daarmee
Hij oordeelt,
vel van zijn
des Heeren
self den tijd-
werktijd ten
len onthoven
der heiligen
schijnt. Als
s dan zijne
aat der ster-
self even on-
tj door ge-
hls één on-
lat zulk één
overwinning

en allen;
r. En deze
i niet open-
ht. Dan pas-
den: het is
is niet met
achte werk.
den actieven
rden tot het
het genoeg".
t VEER f.

ak dezer on-

amen onder-
onvermogen
en voor het
deze verwon-
bleek dat in
rsarbeid op
thans daár-
Prof. Hepp
18 Juni 1938.

rlaatste ver-
gaverschillen
n eind April
ie over mijn
egd, dat met
len (ik meen
eer de ver-
a Mei.
a eener ver-
n, richtte ik
meer de ver-
later werd ze
g voor Pink-

maand geen
n beantwoor-
lef, door mij
nnen beant-
f (7 Juni),
uns zie ik in
en hebt van
van 17 Juni
naar het ook
ot mijn blijd-
ans vertoeft

en, of U een
oorden. Hebt
m brief dan
ijnerzijds in
ven antwoord
derschrift in
te vraag zou
ndentie al of
zijn kan ik
ik schrijf U
g der loop-

ezen brief te
elf gedaan in
l.

w dw.

SCHILDER.
el antwoord.

Daarom zond Prof. Schilder d.d. 6 Juli 1938 volgend telegram:

Verzoeken mij spoedigst te antwoorden op laatsten brief en telegrafisch te melden of en wanneer eventueel dit antwoord komt.

w. g. SCHILDER.

Ook het verzochte telegrafisch bericht bleef uit. Daarom richtte Prof. Schilder den volgenden dag zich opnieuw tot Prof. Hepp, ditmaal per aangeteekenden brief. In verband met den verderen gang van zaken worde hier ook het slot van dezen brief geciteerd.

.....Het blijkt, dat ik terecht mocht aannemen zoals trouwens reeds in mijn vorigen brief werd geconstateerd, dat U in staat is correspondentie te ontvangen en te beantwoorden. Deze brief is dan ook de laatste dien ik U schrijven zal voor wat het verzoek betreft om te antwoorden. Komt dit antwoord vóór Maandagmorgen a.s. niet binnen, dan is de tijd van afwachten voorbij.

Nu was, naar we reeds opmerkten, in de vergaderingen der commissie van den aanvang af ieder lid bekend, dat dit „afwachten” op de nadere bepaling van Prof. Schilder's positie in de commissie betrekking had. Ook Prof. Hepp wist dus, dat zijn reactie op heel deze correspondentie voor die nadere bepaling van beslissende betekenis zou zijn.

Welnu, op dit laatste schrijven kwam een antwoord in van Prof. Hepp. Gaarne zouden wij dit zijn antwoord hier willen opnemen. Het droeg evenwel een vertrouwelijk karakter. De schrijver der brochures had zijn mede-deputaten in het openbaar beschuldigd, en dit t i j d e n s de periode van commissarialisatiewerk. Zijn beschuldiging raakte de samenleving in kerkverband. De uitgebrachte kritiek evenzoo. Bovendien was er in een volle Synodevergadering op samenspreking aangedrongen. Niettegenstaande dit alles ontrok Prof. Hepp het antwoord, dat hij eindelijk — drie maanden na de Synode — gaf aan publicatie. Ons beperkende tot het negatieve, deelen wij mede, dat het vertrouwelijke stuk niet bevatte een bereidverklaring tot eenige schriftelijke correspondentie, groot of klein.

Teneinde het vertrouwelijk karakter van Prof. Hepp's antwoord te ontzien, en toch den weg ter verantwoording aan de kerken open te houden, schreef Prof. Schilder d.d. 8 Juli 1938 twee brieven aan Prof. Hepp, waarvan de eerste op die vertrouwelijke missive direct reageerde, en daarom hier achterwege blijven moet, doch de tweede hier kan worden opgenomen. Deze tweede brief luidde als volgt:

8 Juli 1938.

Hooggeachte Collega,

Op mijn laatsten brief ontving ik een vertrouwelijk antwoord Uwerzijds. Ik kan daarvan dus geen gebruik maken in eventueel noodzakelijke mededeelingen aan derden. Ter afsnijding van misverstand merk ik nog het volgende op.

a) Ik verlang geen schriftelijke onderhandeling over 't geheel der zaken, die tusschen U en mij aan de orde zijn. Uit mijn correspondentie weet U beter.

b) 'k Verlang zelfs geen onderhandeling over eenig punt.

c) 'k Heb U slechts gevraagd of U mij schriftelijk wilde antwoorden op een U nog niet eens bekende schriftelijke vraag.

d) Mij dunkt dat een eventuele weigering van schriftelijke beantwoording tusschen ons eerst zin hebben kan, wanneer U weet wat ik U vragen wil.

e) Indien ik voor Dinsdagmorgen a.s. van U niets vernem, leid ik uit de strekking van Uw vertrouwelijke brief en uit Uw zwijgen af, dat U weigert schriftelijk te antwoorden op welke schriftelijke vraag ook, die mijnerzijds rakende Uw polemiek ook tegen mij te stellen zou zijn. U weet uit mondelinge mededeelingen dat ik dan den tijd gekomen zal achten, mij naar een ander adres te wenden.

f) Om alle mogelijke misverstand af te snijden en U zoo ver mogelijk tegemoet te komen verklaar ik mij ook bereid voor een mondeling onderhoud, mits tevoren wordt vastgesteld, dat het niet zonder schriftelijke verklaring op bepaalde punten eindigen zal.

g) Uit het feit dat mijn eerste brief na de laatste Synodale vergadering niet in den vraagvorm gesteld was, hebt U blijkens mondelinge mededeelingen Uwerzijds — we hebben immers wel degelijk mondeling gesproken — afgeleid, dat een antwoord daarop niet noodig was. In 't midden latende of deze houding strookt met den door U nogal eens gestelden eisch van broederlijkheid wil ik, hiernaan gedachtig, thans ook nog dezen brief een vragenden vorm geven. Ik verzoek U derhalve, mij in elk geval op mijn laatste voorslag niet-vertrouwelijk te antwoorden, en daarbij eveneens mij van het tegendeel verzekering te doen indien mijn conclusie, onder e) omschreven, naar Uw meening ten onrechte eventueel zou genomen worden.

Hoogachtend,

w. g. SCHILDER.

Op dezen brief kwam onder dagteekening van 14 Juli 1938 antwoord in. Ondanks Prof. Schilder's uitdrukkelijk verzoek droeg ook dit antwoord wederom een vertrouwelijk karakter. Genoeg zij, dat de brief weder geen antwoord bevatte op de concrete vraag, die gesteld was. Daarom berichtte Prof. Schilder d.d. 15 Juli Prof. Hepp, dat hij op den inhoud van dezen vertrouwelijke brief niet zou ingaan.

Om echter tot het uiterste te gaan, heeft Prof. Schilder zich nog tot een andere instantie gewend. Het zal van de ontwikkeling der dingen afhangen of dienaangaande nog nadere mededeelingen zullen noodig blijken.

Voordat nu van deze instantie het antwoord was ingekomen, kwam de commissie opnieuw in vergadering bijeen d.d. 8 October 1938. Daar stelde de voorzitter aan de orde de behandeling van een concept van Prof. Aalders, nopens een der punten, waarover de Commissie te spreken had. Dit stuk, door Prof. Aalders ontworpen, was ten gevolge van den boven gememoreerden gang van zaken, nimmer in de subcommissie (waarvan Prof. Schilder het tweede lid was) behandeld. Desondanks wilde de voorzitter het aan de orde stellen. Nu strookte dit niet met hetgeen de commissie in haar eerste vergadering omtrent haar werkmethode bepaald had. In de lijn van haar dienaangaande genomen besluit lag immers, dat de concepten, die in plenaire vergadering der commissie aan de orde zouden komen, vrucht moesten zijn van rustige voorbereiding in de respectieve subcommissies. Daarmee strookte, dat in de eerste vergadering na het uitvallen van Prof. Greijdanus in de betrokken subcommissie terecht onmiddellijk een plaatsvervanger werd benoemd. Thans wilde de voorzitter deze gedragslijn verlaten. Uiteraard hadden we tegen dit voornemen ernstig bezwaar. Desondanks werd weer met de stereotype stemmenverhouding van 5 tegen 2 besloten, dit concept in behandeling te nemen.

Eenigen tijd na deze vergadering kwam bij Prof. Schilder van de door hem aangeschreven instantie een antwoord binnen, waaruit bleek, dat ook langs dezen weg een samenspreking als door hem verlangd, niet kon worden bereikt. Een allerlaatste poging om met Prof. Hepp contact te krijgen ondernam Prof. Schilder alsnog in een kort artikel, opgenomen in „De Reformatie” d.d. 28 October 1938. Ook daarop reageerde Prof. Hepp op geenerlei wijze.

Vatten we het voorgaande kort samen:

a. Aanvankelijk verklaarde Prof. Hepp ten overstaan van de Commissie om gezondheidsredenen niet in staat te zijn tot correspondentie;

b. Nadat deze grond vervallen was, bleek hij haar niet te willen.

c. Voorts was gebleken, dat ook langs anderen weg het begeerde contact niet te verkrijgen viel.

K. S.

WIE „WOU” NU EIGENLIJK NIET „PRATEN”?

Al enkele jaren loopt men nu het synodocratisch geleide volk te vertellen, dat „Schilder niet wou praten”. Herhaaldelijk betoogden we: a) dat is onwaar; b) al was het waar, wat zegt dat nog? Moet men Bergschenhoek buiten het verband plaatsen, ds D. v. Dijk wegsturen, kandidaten weren, omdat de een of ander niet wou praten? Of, omdat men meent, dat de Heere het zoo wil? Of wil men misschien zeggen: we waren door het niet-praten van K. S. onvoldoende voorgelicht? Zoo ja, waarom heeft men dan gezegd: we weten genoeg, genoeg, genoeg, om te zeggen: zoo wil de Heere? En waarom het aanbod van K. S. om zijn argumenten zwart op wit te zetten, niet aangenomen?

We laten dat nu verder loop. Maar willen onze lezers raden, nu eens met aandacht te lezen het artikel, dat verleden week begon te verschijnen onder den titel: „Van Oorzaken en Redenen”. Ze zullen dan bezwezen vinden, dat de man, die „praten” wilde, toen het nog tijd was, Schilder was, en dat de man, die niet praten wilde, Hepp was. Het paste niet vanwege de krijgsplannen.

Intusschen vleien we ons heelemaal niet met de hoop, dat het geinsinteer nu ophouden zal.

K. S.

„WACHTER, WAT IS ER VAN DEN NACHT”?

Urk is van oude tijden af, in meer dan alleen in aardrijkskundigen zin, een eiland geweest.

In geestelijke betekenissen wordt zijn eilandelijk bestaan nog voortgezet.

Er wordt in de inderdaad interessante historie van dit handjevol aarde melding gemaakt van een schout in de Middeleeuwen, die telkens, wanneer hij vóór zijn woning de vierschaar spande, drie merkwaardige uitspraken deed, die er op neerkwamen, dat het gezag rust in het bestel Gods, dat het geëfend wordt door menschen en dat het steun vindt in de stille erkenning van „de gemeente”.

Was dat niet echt antirevolutionair? En democratisch tegelijk?

In 1750, in een tijd dus, dat het onderwijs in de z.g. publieke of gemeente- („openbare”) scholen hoe langer hoe meer beheerscht werd door het rationalisme, werd op Urk, onder leiding van Ds Weerman, naar het voorbeeld van de pas opgerichte (bijzondere) diakonie-scholen te Utrecht, een schoolreglement ingevoerd, volgens hetwelk kerkeraad en magistraat hadden te zorgen, dat het onderwijs in de gemeenteschool van Urk zou blijven in de Gereformeerde lijn.

Zoo werd de idee van de Christelijke publieke en hier de eenige school in het volksbewustzijn zoo mogelijk nog dieper ingeheid.

Maar zoo bleef ook tusschen golven van geloofsafval een stille Bijbelsche vroomheid bewaard en werd de Gereformeerde geloofsbeschouwing tot een geestelijk instinct.

Wél volgde na het afloopen van den 50-jarigen trouwen dienst van Ds Weerman, die in 1781 „in het harnas” stierf, en in den revolutietijd en nog daarna met behoud van godsdienstige vormen een tijd, waarin, ook op Urk, schoon minder kras, de nieuwe ideeën hun invloed op het onderwijs deden gelden, maar het denkbeeld: een Christelijke openbare school, bleef in het volksbewustzijn verankerd als een vanzelfsprekend ding en als een voorrecht, zooals alleen Urk genieten kon.

Bij het snel groeien der Afgescheiden gemeente (1836) kwam onder leiding van Ds Nentjes (een Urker van geboorte) tegen die vanzelfsprekendheid wél ernstige twijfel op, maar die twijfel verloor zijn kracht doordat achtereenvolgens vier hoofden der school werden benoemd, die aan een vrije, Christelijke school waren werkzaam geweest en op Urk in de beleving van hun beginsel niet werden gehinderd. Het schooltoezicht deed steeds, alsof het nergens van wist.

Zoo bleef Urk ook op schoolgebied een eiland.

Toch kwam er én bij de voorgangers én bij de gemeente een kentering in het oordeel over dien schijnbaar gezegenden toestand.

Sinds ongeveer 1900 kreeg de Christelijke pers, die stille predikster (maar ook met een ontzaglijk ernstige verantwoordelijkheid!) ruimer toegang tot het eiland, en de in 1912 opgerichte eigen „Urker Courant” liet, met medewerking zelfs van het laatste hoofd der „openbare” school, niet af, telkens weer op het recht en de roeping der ouders te wijzen. Zoo kwam Urk in 1928 voor het merkwaardige feit te staan, dat de openbare school gesloten werd en de vrije, Christelijke school er, onder medewerking van magistraat en kerkeraad, haar intrede deed.

En thans heeft Urk, bij een bevolking van 4500 zielen, twee, straks drie Scholen met den Bijbel.

De uitzonderlijke positie, die Urk langen tijd op onderwijsgebied heeft ingenomen, schijnt in de laatste jaren door de 3000 zielen tellende Gereformeerde kerk te worden begeerd.

Ds Doorenbos, de oudste predikant, stelt zich achter de synode. Ds Bijker, die zelfs deelnam aan de handoplegging in een vrijgemaakte kerk, staat bekend als „bezwaard”. Hoe de verhouding van de sympathieën in den kerkeraad is, weten we niet, maar allen samen zeggen, elkander te willen verdragen en leggen nadruk op het woord van den Heere Jezus: „Dat zij allen één zijn”.

Dat aan het in dit gebed liggend gebod pas voldaan wordt door een geestelijke eenheid van geloof en liefde, weet men er natuurlijk heel goed, maar bij de verdediging van het aangenomen standpunt legt men (opportunistisch!) toch op dat uiterlijk bij elkander blijven allen nadruk.

Dit blijkt heel duidelijk uit de volgende aanhaling, die het plaatselijk blaadje „Het Urkerland” overnam uit het „Gereformeerd Mededeelingsblad”.

Het gedeelte, waarop het meest de aandacht valt, hebben we gepatiseerd. We doen opmerken, dat het geheele citaat de eigen officiële uitspraak van den kerkeraad weergeeft.

Hier volgt het:

„Vervolgens brengt de kerkeraadscommissie advies uit in verband met 't door een aantal bezwaarde broeders en zusters ingediend bezwaarschrift inzake de kerkelijke moeilijkheden. De commissie stelt voor een samenspreking met de bezwaarde broeders en zusters te houden op Zondag 8 December. Hun zal dan uit de notulen worden voorgelezen, welke brieven door den kerkeraad aan bezwaarden vroeger zijn geschreven, welke besluiten hij heeft genomen en hoe hij getracht heeft op de meerdere vergaderingen in te werken. Daaruit zal duidelijk worden, dat de Kerkeraad altijd 'n bemiddelend standpunt heeft ingenomen, in de overtuiging, dat de huidige verschillen 'n kerkelijk uiteengaanniet wettigen. Dit standpunt heeft onder ons zegenrijk gewerkt. Een ieder, die de eenheid der Christusbelijders naar Gods Woord wil, zal moeten toestemmen, dat deze eenheid niet bereikt zal worden langs den weg van het grooter maken van de scheur, met al de ellende ook plaatselijk daaraan verbonden, maar in den weg van eendracht en gebod.

De kerkeraad besluit het advies van de commissie op te volgen, de bezwaarde broeders en zusters uit te noodigen voor een samenspreking op Zondag 3 Dec., en in dezen geest met hen te spreken”.

Tot zoover het relaas in „Het Urkerland”.

In hetzelfde bericht werd vermeld, dat de samenspreking ook heeft plaatsgehad, maar het resultaat er van werd niet meegedeeld.

Intusschen is het ons nu niet om het resultaat te doen, maar om het eigenaardige, zwevende standpunt, dat hier ingenomen wordt en dat ons doet zeggen, dat